

Iepirkumu uzraudzības
birojs

APSTIPRINĀTS: 05.10.2017.

Skaidrojums par priekšizpētes veikšanu paredzamās līgumcenas noteikšanai

Šis skaidrojums satur informāciju par tirgus izpētes un līgumcenas priekšizpētes veikšanas nepieciešamību, iespējamajiem avotiem to veikšanas un dokumentēšanas nodrošināšanai.

- Ņemot vērā, ka pastāv dažādi viedokļi un prakse par nepieciešamo pasūtītāja rīcības minimumu, kas tam, plānojot iepirkumu, būtu jāveic, lai varētu secināt, ka ir veikta pietiekama priekšizpēte paredzamās līgumcenas noteikšanai (turpmāk – priekšizpēte) un ka paredzamā līgumcena ir noteikta adekvāti, Iepirkumu uzraudzības birojs un Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadošā iestāde sniedz savu skaidrojumu.

- Tam, kā tieši tiek definēta priekšizpēte, t.i., kā līgumcenas priekšizpēte vai kā tirgus izpēte, nav izšķirošas nozīmes, ņemot vērā, ka priekšizpēte jebkurā gadījumā ir veicama kopā ar tirgus izpēti.

- Pasūtītāja pienākums veikt priekšizpēti izriet no Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – PIL) 2.pantā un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma (turpmāk – SPSIL) 2.pantā noteiktā mērķa, proti, nodrošināt pasūtītāju, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un publisko personu līdzekļu efektīvu izmantošanu. Atbilstoši PIL 11.panta (SPSIL – 14.panta) regulējumam pasūtītājam ir pienākums noteikt paredzamo līgumcenu, lai izvēlētos atbilstošu iepirkuma veidu un piemērojamo procedūru. Vienlaikus tiek paredzētas tiesības pasūtītājam saņemt konsultācijas no neatkarīgiem ekspertiem vai iestādēm, kā arī piegādātājiem; šīs tiesības izriet no PIL 18.panta trešās daļas (SPSIL – 22.panta trešās daļas). Tomēr minētās konsultācijas var izmantot iepirkuma plānošanā un sagatavošanā, ja tās neierobežo konkurenci un nepārkāpj vienlīdzīgas attieksmes un caurskatāmības principus¹.

- No PIL un SPSIL mērķiem, regulējuma par paredzamās līgumcenas noteikšanu, kā arī iestādes pienākuma pamatot tās pieņemtus lēmumus saistībā ar finanšu izlietojumu (it īpaši Eiropas Savienības fondu projektos atbilstoši Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likuma 18.panta pirmās daļas 8.punkta regulējumam; tāpat līdzīgs regulējums ir iekļauts Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu vadības tiesiskajā regulējumā) izriet nepieciešamība dokumentēt paredzamās līgumcenas noteikšanas procesu.

¹ Papildus PIL 18.panta ceturtdā daļa (SPSIL – 22.panta ceturtdā daļa) paredz, ka gadījumā, ja kandidāts vai pretendents, vai juridiskā persona, kas ir saistīta ar kandidātu vai pretendentu, konsultēja pasūtītāju vai citādi iesaistījās iepirkuma sagatavošanā, pasūtītājs nodrošina, ka attiecīgā kandidāta vai pretendenta dalības dēļ iepirkumā netiek ierobežota konkurence, paziņojot citiem kandidātiem un pretendentiem būtisku informāciju, kura tika sniegta, kandidātam vai pretendentam iesaistoties iepirkuma sagatavošanā, vai kura izriet no šādas iesaistīšanās, un nosakot atbilstošu termiņu piedāvājumu iesniegšanai.

- Skaidrojums ir attiecināms uz PIL un SPSIL paredzētajām iepirkuma procedūrām, iepirkumiem, kas ir veikti saskaņā ar PIL 9.pantu jeb t.s. mazajiem iepirkumiem, PIL 2.pielikumā minēto pakalpojumu iepirkumiem, kā arī procedūrām, kas veiktas saskaņā ar noteikumiem par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem (Ministru kabineta 2017.gada 28.februāra noteikumi Nr. 104 “Noteikumi par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem”.)

- Finansējuma saņēmējs ir tiesīgs nedokumentēt tirgus izpēti, ja iepirkuma paredzamā līgumcena nepārsniedz 250 *euro* bez PVN (neatkarīgi no tā, vai PVN saskaņā ar projekta īstenošanas nosacījumiem ir attiecināmās vai neattiecināmās izmaksas). Ja iepirkuma paredzamā līgumcena ir virs 250 *euro* bez PVN, tirgus izpēti nepieciešams dokumentēt, vienlaikus tirgus izpēte varētu netikt dokumentēta gadījumā, ja finansējuma saņēmējs ir secinājis, ka tirgus dalībnieku skaits ir nepietiekams, lai būtu objektīvi iespējams veikt tirgus izpēti, tomēr šādā gadījumā finansējuma saņēmējam jāspēj sniegt attiecīgu pamatojumu (ja pārbaudes veicējs to šaubu gadījumā ir pieprasījis) par apstākļiem, kādēļ tirgus izpēte nav veikta.

- Veicot priekšizpēti, pasūtītājam ir jāizvērtē un jāņem vērā tādi faktori kā:

- 1) pasūtītāja vajadzība (definējot *kas, kādā daudzumā, ar kādām īpašībām, kādā kvalitātē un kad* ir vajadzīgs);

- 2) pasūtītājam pieejamie finanšu resursi;

- 3) tirgus piedāvājums (proti, jāveic tirgus izpēte).

- Iespējamie avoti, ar kuriem pasūtītājs var iepazīties, veicot priekšizpēti piegāžu un pakalpojumu līgumu gadījumā:

- 1) **sarakste** (jebkādā formā) ar vismaz trim piegādātājiem (kuriem ir tāda kvalifikācija, kas pēc iespējas līdzinās tai kvalifikācijai, ko pasūtītājs ir paredzējis izvirzīt pretendētājam iepirkuma procedūras ietvaros), lūdzot sniegt informatīvu piedāvājumu par iespējamajām izmaksām, vienlaikus norādot, kādā veidā un termiņā pasūtītājs vēlas saņemt informatīvo piedāvājumu.

Lai piegādātāja norādītā cena būtu ticama, pasūtītājam (atkarībā no līguma veida un specifikas) nepieciešams rakstiski informēt piegādātāju par būtiskajiem līguma nosacījumiem.

Tādu ekspertu, lektoru u.tml. kapacitātes pakalpojumu iepirkumos, kur iepirkuma priekšmets ir specifisks un grūti salīdzināms, nosakot paredzamo līgumcenu, pasūtītājs var lūgt norādīt pakalpojuma stundas likmi;

- 2) **telefoniska** piegādātāju **aptauja**, sniedzot piegādātājam informāciju par būtiskajiem līguma nosacījumiem;

- 3) **piegādātāju aptauja klātienē**, sniedzot piegādātājam informāciju par būtiskajiem līguma nosacījumiem;

- 4) piegādātāju piedāvājumi **tīmekļa vietnēs**;

- 5) **brošūras, bukleti, katalogi** u.c. veida dokumenti, kuros ir ietverti piegādātāju piedāvājumi;

- 6) **eksperta atzinums** par iespējamām izmaksām;

- 7) paša **pasūtītāja uzkrātā informācija, pieredze** vai **iepriekš veiktā izpēte** par iespējamām izmaksām;

8) publiski pieejamā informācija par **citū pasūtītāju noslēgto līdzīgu piegāžu vai pakalpojumu līgumu izmaksām.**

Arī 2. – 8.piemērā minētajos gadījumos ieteicams iegūt informāciju par vismaz trim piegādātājiem.

!! Ja pasūtītājam nav iespējams iegūt informāciju par vismaz trim piegādātājiem gadījumā, ja nepieciešamajam pakalpojumam ir īpašs raksturs un to sniedz viens vai divi pakalpojuma sniedzēji, pasūtītājam ir jāsniedz attiecīgs pamatojums, aprakstot šī pakalpojuma īpašo raksturu un cenu, kā arī norādot konkrētus pakalpojuma sniedzējus.

• Iespējamie avoti, kurus pasūtītājs var izmantot, veicot priekšizpēti būvdarbu līguma gadījumā:

- 1) būvobjekta **tehniski ekonomiskais pamatojums;**
- 2) sertificēta speciālista sagatavots **darbu un materiālu kopsavilkums** ar attiecīgi noteiktu līgumcenu. Ja minētais dokuments ir vecāks par 12 mēnešiem, iepirkumu komisija vai tās pieaicināts eksperts aktualizē paredzamo līgumcenu, piemērojot statistikas datus noteiktos koeficientus par būvdarbu un būvmateriālu sadārdzinājumu vai samazinājumu;
- 3) **tehniskā projekta (būvprojekta)² ekonomikas daļa** (t.sk. būvobjekta kontroltāme);
- 4) būvdarbu, kuriem netiek izstrādāts tehniskais projekts – sertificēta speciālista veikta **objekta novērtējuma rezultātā sagatavots aprēķins (tāme).**

!! Pasūtītājam jāņem vērā, ka saskaņā ar Vispārīgajiem būvnoteikumiem, ja būvdarbi nav uzsākti, būvprojekta derīguma termiņš ir 2 gadi un būvprojektu skaņo atkārtoti. Šādā gadījumā pasūtītājam jāizvērtē nepieciešamība jau savlaicīgāk veikt līgumcenas priekšizpēti.

Tāpat pasūtītājam jāņem vērā, ka izmantotajiem informācijas avotiem jābūt aktuāliem.

• Gadījumos, kad iepirkums tiek izsludināts, lai iepirktu tādas priekšmetus/ būvdarbus/ pakalpojumus un par tādu pašu cenu, kāda iekļauta projekta iesniegumā, t.i., projekta iesniegumā minētās izdevumu pozīcijas ir tikušas detalizēti atrunātas, nav nepieciešams veikt tirgus izpēti, t.sk. līgumcenas priekšizpēti, jo uzskatāms, ka tā ir veikta sagatavojot projekta iesniegumu (šajā gadījumā pasūtītājam nav jāpierāda tirgus izpētes veikšana). Minētais nav attiecināms uz gadījumiem, kad iepirkums tiek veikts ar ievērojamu laika nobīdi no projekta iesnieguma sagatavošanas brīža, kā arī gadījumiem, kad iepirkums tiek veikts tādu priekšmetu/ būvdarbu/ pakalpojumu iegādei, kas atšķiras vai nav bijuši skaidri definēti projekta iesniegumā, kā arī gadījumos, kad iepirkums tiek veikts par citu cenu, nekā tā ir plānota projekta iesnieguma izdevumu pozīcijās.

• Gadījumos, kad iepirkums tiek veikts, izmantojot Elektronisko iepirkumu sistēmu, līgumcenas priekšizpēti var neveikt, taču, lai noteiktu iepirkuma priekšmetu, tā īpašības un pamatotu tā izvēli, nepieciešams nodrošināt tirgus izpēti kādā no šajā skaidrojumā minētajiem dokumentēšanas veidiem.

² Saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr.500 "Vispārīgie būvnoteikumi" (turpmāk – Vispārīgie būvnoteikumi)166.punktu

- Veidi, kā **dokumentēt** priekšizpētes veikšanu var būt atšķirīgi atkarībā no iepirkuma priekšmeta, iepirkuma metodes, subjekta veida, jomas u.c. apstākļiem. Turpmāk uzskaitīto priekšizpētes dokumentēšanas veidu saraksts nav izsmēlošs, ņemot vērā, ka, nosakot konkrētu dokumentu kopumu pietiekamu liecību par priekšizpētes veikšanu gūšanai, pastāvētu risks, ka netiek dokumentēti atsevišķi būtiski izmaksas veidojoši aspekti, kā arī nevarētu tikt izslēgta situācija, ka atkarībā no iepirkuma specifikas ar noteikto dokumentu apjomu var netikt nodrošinātas pietiekamas liecības par priekšizpētes veikšanu. Attiecīgi pasūtītājam ir jāņem vērā, ka tam jebkurā gadījumā ir jānodrošina, lai priekšizpētes procesu būtu iespējams izsekot un pamatot.

- Iespējamie priekšizpētes dokumentēšanas veidi:

- 1) sarakstes ar piegādātājiem **izdrukās** (gan pasūtītāja sūtītā informācija, gan piegādātāju sniegtās atbildes);

- 2) ja ir veikta telefonaptauja vai piegādātāji ir aptaujāti klātienē – **protokols, apkopojums vai cits dokuments brīvā formā**, kurā tiek norādīts reģistrētais telefonsarunas vai aptaujas klātienē laiks, piegādātāja vārds un uzvārds (nosaukums, ja piegādātājs ir juridiska persona), piedāvātā cena, kā arī apliecinājums, ka piegādātājs ir informēts par būtiskākajiem līguma izpildei izvirzītajiem nosacījumiem;

- 3) ja priekšizpēte veikta, izmantojot internetā publiski pieejamos piegādātāju piedāvājumus – **izdrukās no tīmekļa vietnes**, kurā piedāvājumi ievietoti. Izdrukai jāsaturs norāde uz aplūkotās tīmekļa vietnes adresi, datumu un laiku;

- 4) **brošūras, bukleti, katalogi** u.c. veida dokumenti, kuros ir ietverti piegādātāju piedāvājumi;

- 5) **eksperta slēdziens** vai **atzinums** par iespējamām izmaksām;

- 6) **pasūtītāja vai citu piegādātāju uzkrātā informācija, pieredze vai iepriekš veiktā izpēte** par iespējamām izmaksām, kas ir **attiecīgi dokumentēta**;

- 7) atbildīgā darbinieka **atskaite (ziņojums)** vai **iepirkuma komisijas protokols** ar attiecīgās situācijas izvērtējumu;

- 8) ja tiek paredzēts **būvdarbu iepirkums** – skatīt šajā skaidrojumā iepriekš minētos piemērus attiecībā uz priekšizpētes avotiem būvdarbu līguma gadījumā.

- Jāņem vērā, ka gadījumos, kad par priekšizpētes veikšanu nav dokumentālu liecību, uzraugošā iestāde (piemēram, Eiropas Savienības fondu gadījumā – sadarbības iestāde) izvērtē paredzamās līgumcenas apmēra atbilstību un samērīgumu attiecībā pret tirgus cenām, iepirkuma priekšmetu, kā arī izvirzītajām kvalifikācijas prasībām. Situācija, kad tiek konstatēts, ka noteiktais paredzamās līgumcenas apmērs ir nesamērīgs un neatbilstošs attiecībā pret tirgus cenām un izvirzītajām kvalifikācijas prasībām, var liecināt par nekvalitatīvu iepirkuma sagatavošanu, kas var negatīvi ietekmēt iepirkuma norisi, projekta atbilstošu ieviešanu, kā arī līdzekļu efektīvu izmantošanu.

- Uzraugošā iestāde var lemt par turpmāko nepieciešamo rīcību attiecībā uz tādām iepirkuma procedūrām, par kurām pasūtītājs ir veicis un attiecīgi dokumentējis priekšizpēti jau pirms šī skaidrojuma publicēšanas. Ja nepieciešams, uzraugošā iestāde var aktualizēt tās izstrādātos dokumentus attiecībā uz priekšizpētes veikšanas nosacījumiem.